

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Ivre Ac Potestate Romanorum Pontificum,
Imperatorum, Regum ac Episcoporum**

Alvarez Guerrero, Alfonso

Coloniae Agrippinae, 1586

VD16 A 2069

Quando bellum iustum est, quid agendum. ca. xlvi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63477)

quia aliqui confidunt, quod victoria sua erit testis veritatis; & tale bellum, vel certamen proprie vocatur duellum, & damnatur ab ecclesia, ut in titulo de purgatione vulgaris; & in cap. Monomachiam, ij. quæst. v. Monomachia, id est, singulare certamen inter duos; Monos enim dicitur unum, & machia pugna interpretatur. istos enim lex Romana condemnat, ut C. de gladiatoribus, l. vnica, libro xj. Itaque duellum est de iure canonico etiam prohibitum, c. porro. & ibi glo. & docto. de pugnantis in duello. Eucharistia ergo non est danda talibus, cum peccent mortaliter. dicunt quidam quod defendentes possunt sumere, quia est defensio. Sed tu vide docto. in d. c. Monomachiam, ubi litera dicit: Monomachiam verò in lege non assumimus, quam præceptam fuisse non reperimus; quam licet quosdam inijsse legamus, sicut David sanctum, & Goliath sacra prodit historia; nusquam tamen, ut pro lege teneatur, alicubi diuina sanxit autoritas; cum hæc, & huiusmodi sectantes Deum solummodo tentare videantur. & ibi dicit glo. David non peccauit, quia instinctu Spiritus sancti fecit, ut Samson, et alij, ut in c. si non, xxij. q. v. ubi litera Augustini dicit; Qui Deo authore bella gesserunt, præcepta non occidendi nequaquam transgressi sunt. & videbis docto. in c. gaudemus, de diuortijs; & vide doctissimum Caetanum in sua Summa, fol. 12. & vide in Commentarijs in secunda secundæ sancti Thomæ, in q. xcvi. ad octauum, ubi etiam videbis de forte.

QUANDO IUSTVM BELLVM EST,
omnes capiuntur, & spoliuntur, & spoliatus domi-
nus rei sit. Cap. XLVII.

S V M M A R I V M.

- 1 In bello iusto omnes capiuntur, & spoliuntur.
- 2 De iure diuino, quando bellum iustum est, spolia inimicorum capientium fiunt, & homines serui fiunt. & numero 3.
- 4 Iustum bellum quod dicatur.

- 5 Captus in bello iusto, à domino suo recedens mortaliter peccat: secus si bellum iniustum sit.
- 6 Iuste pugnans non tenetur ad prædæ restitutionem.
- 7 Etiam si bellum iustum sit, non licet capere, nec retinere, si animo revolvendi id agit.
- 8 Multis modis delicto auxilium præstat.
- 9 Auxilium præstantes Saracenis contra Christianos de damno per eos illato tenentur.
- 10 Dominus tenetur prædam inter milites dividere secundum personarum qualitatem: limita, nisi aliter consuetudo se habeat. & num. 12.
- 11 Quando dicatur aliquid incontinenti fieri.
- 12 Dux belli an possessiones in bello captas donare possit.
- 13 Dux generalis ab altero Duce captus servus efficitur.
- 14 Bestiæ ab hostibus ablatae, & à stipendiarijs recuperata an q̃s, quorum primo erant, restitui debent.
- 15 Magister militum competens iudex est.
- 16 Rusticos viatores, aut in agricultura existentes spoliando rapinam committit.
- 17 Incendens domum, agrum, aut vectigalia etiam hostium sine autoritate, vel superiorum ordinatione an teneatur ad satisfactionem.
- 18 Mercatorum appellatione qui intelligantur.
- 19 Milites Deum blasphemantes à castris educi debent, atque lapidibus obrui.
- 20 Nihil perniciosius in militia inobedientia.
- 21 Miles in bello, Duce belli, & pacis concurrente, cui magis obedire tenetur.
- 22 Manlius Torquatus ob inobedientiam ab eius filio præstitam ipsum interimi fecit. remissive.
- 23 Antequam quis Imperator exercitus efficiatur, quid sibi competat.
- 24 Captivus plurimum effectus nobiliori obedire debet.
- 25 Captivus in bello illicito, etiam si iurasset, non tenetur reverti.
- 26 Iniustum bellum quot modis dicatur.
- 27 Postliminium quid sit.
- 28 Miles etiam si infirmus sit, ita quod servire non possit, nihilominus salarium habere debet.

- 30 Castellanus, vel civitatis custos dupliciter potest hostes decipere; tunc, & eo casu, quo ab ipsis inuitatur pro accipienda pecunia.
- 31 Castellanus, custos alicuius civitatis, vel castrum an teneatur de violentia sibi illata.
- 32 Princeps habens guerram pro securitate status, an capere possit castrum in vasalli sui.
- 33 Loca fortia fieri non debent sine principis decreto.
- 34 Ad quid teneatur Castellanus tam tempore guerra, quam pacis, & de eius officio. & num. 35.

Et notandum, quod quando bellum iustum est, omnes capiuntur, & spoliantur, & spoliatus dominus rei sit, ut in c. ius naturale, j. dist. 1. & c. dicat aliquis, xxij. q. v. & ff. de acqui. re. dom. l. naturalem, ad fin. ubi dicitur;

Quæ ab hostibus capiuntur, iure gentium statim capientium sunt. Notat etiam Aret. in l. j. ff. de acqui. poss. & in l. transfugam, de acqui. rer. dom. ubi dicitur; Transfugam iure belli recipimus, & quæ res hostiles apud nos sunt, non publicæ, sed capientium sunt. Et transfuga quis sit, habes ff. de capti. l. postliminium, §. transfuga, itaque noster est servus, si prius erat liber, & etiam interficere licet, ff. de sicarijs, l. iij. §. fin. Et desertor est, qui tempore belli se absentat à signis, l. j. C. de desertori. lib. xij. & ibi vide docto. & in l. iij. §. emanfor. ff. de remilitari, & in l. qui cum vno, §. fi. eo. tit. Scriptum est etiam de iure diuino, quod quando bellum iustum est, spolia inimicorum capientium sunt, ut legitur Iosue c. vj. ubi Hiericho cum habitatoribus destructa fuit, aurum verò & argentum, & ferrum, & quæ inuenta fuerunt ibi, ex speciali præcepto fuerunt reservata, & Domino consecrata; ita quod de cetero non possent humanis vñibus applicari, sed ad faciendum ex illis ea, quæ erant necessaria ad cultum Dei. Hiericho enim fuit prima civitas capta à filiis Israel, & speciali miraculo. Ideo Iosue Dux exercitus, licet spolia essent capientium, convenienter iussit ut omnia essent reservata, & Domino consecrata: sed spolia civitatis Hay occupantium fuerunt iussu

Cc

De.

Domini, vt legitur Iosue viij. vbi dicit Dominus Iosue: Faciesque vrbi Hay, & Regi eius, sicut Hiericho, & Regi illius: prædam verò, & omnia animantia diripietis vobis. † Itaque de iure diuino non solum spolia sunt capientium, sed homines capti in bello iusto serui efficiuntur capientium. Itaque præda capta de animatis ab homine vsque ad pecus diuidebatur, & si aliqua pars pugnauit, & reliqua multitudo parata erat ad pugnandum, præda diuidebatur inter eos, qui pugnauerunt, & inter reliquam omnem multitudinem, & magistri belli diuidebant prædam mandato principis. Et de medietate pugnatorum separabatur pars quinquagesima Domino, & dabatur summo sacerdoti: quia primitiæ Domini sunt, & ideo cadebant in vsum sacerdotis, sicut primitiæ fructuum, & animalium. Et de medietate, quæ erat reliquæ multitudinis, quinquagesimum indiuiduum debebat tradi eis, qui seruiebant in tabernaculo Domini: & de inanimatis quod vnusquisque in præda rapuerat, suum erat, vt colligitur Numeri cap. xxxj. Et personæ humane sunt illa, quæ sunt principalia in præda.

4 Et licet multoties in isto tract. dixi, nouiter dico, † quod iustum bellum dicitur illud, quod fit autoritate iuris, vel iudicis, iusta causa intercedente, licet contrarium quotidie fiat. Et ad quos spectat cognoscere, an bellum sit licitum, an non? dic, quod ratione pacis hoc spectat ad ecclesiam, vt in e. nouit, de iudi. & in j. & ij. de treg. & pa. & vi. de Anto. de Butrio in c. olim, de restit. spo. vbi dicit etiam, quod bellum semper præsumitur iniustum in primo mouente, quia illi imputandum est totum sequutum in illo conflictu, C. ad leg. lul. de vi pub. l. quoniam multa facinora, ff. si qua. paup. fe. dica. l. j. §. cum arietes, & ideo dixit Innoc. in c. sicut, il. iij. de iureiuran. quod in mouente bellum præsumitur iniustum prima facie, quando non apparet licitum. Et Inno. in c. sicut, il. iij. de iureiur. dicit: In iusto bello, quod fit ex edicto principis, res occupatæ sunt capientium, & liberi homines capti sunt serui, vt ff. de capti. l. hostes. & ff. de verb. signifi. l. hostes: & potest capiens gaudere, tanquam proprio, glo. est in c. iuris gentium, & c. ius militare, j. dist. & in tantum qui capitur fit seruus capientis,

entis, vt in d. dicat aliquis, † quod mortaliter peccat cap-
 tus in bello iusto, si recedat a domino suo, vt in c. si quis
 feruum, xvij. q. iij. & est gl. singu. in d. c. iurifgentium, j. di-
 stinct. Sed si bellum non est iustum, licitum est capto fuge-
 re, dum potest, vt in l. nihil interest, ff. de capti. Sed si bel-
 lum non est iustum, non potest imponi talia, quia latruncu-
 latores non possunt imponere taliam, ita Bald. in l. nam &
 feruus, ff. de nego. gest. vbi est text. vnicus ad hoc, quod si
 quis remansit obses pro aliquo, potest reperere quicquid
 soluit pro illo. Et de obsidibus dic, vt notatur in c. ex re-
 scripto, de iureiur. facit text. in l. ij. C. de patri. qui filij di-
 stra. & notatur in l. qui obses, C. de actio. & oblig. sed text.
 in d. dicat aliquis, videtur sibi contradicere, quia in prin-
 cipio dicit, quod res capta est victoris; postea videtur di-
 cere, quod sit Regis. & in Gen. xiiij. c. dixit Abraham: Nō
 accipiam ex omnibus quæ tua sunt. Sed est dicendum,
 quod Abraham non suberat illi Regi, nec erat de regno
 suo, ideo præda erat in sua potestate: alioquin si non fuisset
 sua, nō potuisset nec dedisset decimas Melchisedech: im-
 mō nec Abraham legitur ibi aliquid recepisse, sed solam
 prædam factam illi Regi recuperasse, quæ & antequam
 Rex ei occurreret, in manibus furerat; vnde potuit dare
 decimas, vt dedit sacerdoti Melchisedech. post occursum
 verō eidem Regi reddidit omnia, & ideo dixit, non acci-
 piam ex omnibus, quæ tua, subaudi, fuerunt, & sunt: quia
 tibi omnia restituiam. † Et is, qui iuste pugnat, non tene-
 tur ad restitutionem prædæ, quia sit capientis, vt dixi. &
 vide notabilem text. in c. si de rebus, xxiij. q. vij. Et de re-
 stitutione prædæ vide Hostien. in Summa, in tit. de poeni.
 & remis. §. quid de rapina. Et si quis emit scienter, quod
 præda de iusto bello est, omnino excusatur, cum a vero do-
 mino emat: sed si emit prædam sciens esse prædam, vel
 credens probabiliter, quod præda sit de iniusto bello, indi-
 stincte tenetur ad restitutionem. de hoc vide etiam Hosti-
 en. in Summa, in d. tit. §. quid de prædamementibus. Et
 talis contrectando rem alienam furtum committit, & fur
 semper in mora est, ff. de fur. l. qui inuenta, ff. de condi. fur.
 l. in re furtiua, ff. commo. l. fin. §. sed interdum, l. certum,

Cc 2

C. de

C. de rei vendi. Et quod dictum est de primo emptore, idem intelligas de secundo, tertio, & quarto: & si per manus plures ambulauerit, idem iuris erit, ff. de mino. l. sed ubi, ff. de petit. hære. l. sed & si §. siue autem. Si verò emens hoc nesciebat, probabiliter tamen credebatur, puta quia omnes vicini sui, vel maior pars credebant, durante hac bona fide non tenetur, sed tenetur, si postea adierit ciuitatem, & curet aliàs cautius negociari. C. de fur. l. ij. potest tamen agere contra venditorem, ut ipsum seruet indemnem, c. 7. vulturanæ, xij. quæst. ij. † Sed aduerte, quod quantumcumque quis habeat iustam causam belli, si ex animo bellum est iniustum, non licet capere, nec retinet, maximè si geritur ex rancore, vel animo vlciscendi iniurias, ut in c. militare, xxij. quæst. j. ubi dicitur, propter prædam militum peccatum est. facit text. in c. omnes, & c. bonorum, xlvj. distinct. Et præda dicitur iniusta ex loco, quia in loco sacro fuit capta, ut in c. fin. xlij. distinct. & in c. decet, de immuni. eccl. libro vj. Sed qui consilio, vel auxilio induxerunt tyrannum ad prædam faciendam, vel guerram mouendam iniuste, tenentur ad restitutionem infolidum, ita Hostien. in d. §. quid de rapina. † Et auxilium delicto tripliciter præstatur, præstando ferramenta, vel scalas, l. pignore, §. qui ferramenta, ff. de fur. vel mutuando pecuniam ad malefaciendum, ut per Bal. in l. cuius, ff. ad l. Iul. maiesta. & l. si scientiæ, de parrici. & Alexander in l. furti, ff. de fur. Item præstando domum ad commodè loquendum de delicto, vel ad se reponendum in ea, pro delicto committendo, l. & si amicis, §. j. & ibi Barto. ff. de adul. & l. qui domum. Item præstatur auxilium delicto in associando delinquentem, l. j. C. de raptu virginum. Bal. in l. j. C. de seruis fug. l. raptores. & ibi Bart. C. de Epis. & cler. Item in associando post delictum, vel in iuuando ad euadendum. Bart. in l. furtum non committit, ff. de furt. Bald. & Ang. in l. j. C. de his qui latro. occi. & in l. non eo minus, C. de accus. Et dicitur etiam præstare auxilium delicto, qui stat armatus cum delinquente, ita Inno. in c. continentia, de cleri. percu. & Bal. in l. in rixa, ff. de sicar. & ibi Hippolytus fol. 21. Item dicitur auxiliator, qui consuluit, ita Bar. in l. in furti ff. de

ff. de furt. & ibi Alexan. & Salic. in l. j. C. de seruis fugi. Et hoc notabis ¶ contra eos, qui præstant auxilium Saracenis contra Christianos: quia tales auxiliares tenentur de damnis a Saracenis illatis, vt per glo. & Bart. in l. j. §. si is, ff. de vi. bon. rapt. & tenentur, vt principales aggressores, vt in c. j. de offi. deleg. & per Card. in Clemen. j. de immun. eccle. & in l. si quis opem, ff. de fur. & contra tales semper bellum publicum est indictum, vt per Oldra. in consi. lxxj. & de hoc dicemus latissimè in fine istius tractatus, & vide consi. lxxxvij. ij. par. incip. visa bulla, vbi dicit in iij. colum. quod tunc auxiliarius punitur eadem pœna, quando dedit causam delicto. & est text. in d. c. si pignore, §. qui ferramenta, vbi dicitur: Qui ferramenta, vel scalam sciens commodauerit, furti tenetur, licet nullum eius consilium principaliter ad furtum faciendum interuenerit. ¶ Verum si quis sub aliquo militet, tota præda est domini: sed dominus ipse tenetur æqualiter diuidere inter milites, & hæc diuisio fit secundum qualitatem personarum, vt in c. ius militare, j. dist. Quod ergo dicitur, quod de iure gentium nostra sunt, quæ capimus in bello, vt ff. de acquir. rer. domi. l. naturalem, §. vltimo, verum est, quod capientis est, sed tenetur domino dare, vt diuidat secundum merita hominum, vt dixi, vt in c. ius militare, j. dist. & in c. Vulteranæ, xij. q. ij. & Bal. & Bar. in l. si quis pro redemptione, C. de dona. dicunt, quod mobilia distribuuntur; sed res mobiles, quæ primo fuerunt nostræ, recuperatæ per nostros incontinenti stipendiarios, debent restitui antiquis dominis, vt l. sicut liberis, & l. ab hostibus, C. de capti. quod debet restitui gratis, non pretio: & ratio est secundum Bald. ibi, quia ipsi faciunt hoc ex debito, quia milites. Et fingitur propter subitam recuperationem, quod præda nunquam fuerit capta, pro quo est casus in l. qui possidet, ff. de vi. & vi arma. vbi possessio recuperata incontinenti fingitur non perditæ, quia quæ incontinenti sunt, inesse videntur, l. iuris gentium, §. quinimmo, ff. de pact. & l. lecta, cum simi. ff. si cert. pet. ¶ Et quando dicitur incontinetè, relinquitur arbitrio iudicis, inspecta qualitate vim inferentis, & vim passi, & rerum ablatarum. ita

- Barto. in l. idem cum igitur, ff. de vi, & vi arma. vbi dicit, incontinenti fieri hoc, quod fit, cum primum fieri potest.
- 82 & vide infra. Et quod dixi, quod Dux belli tenetur ipsam prædam diuidere inter milites; limita, nisi consuetudo haberet, quod quisque sibi retineret, quod cepit: quia tunc non tenetur assignare, cum illud intelligatur actum, quod est consuetum, l. quod si nolit, §. qui assidua, ff. de ædili. edict. Et ista consuetudo generaliter viget hodie in tota Christianitate, quod bona mobilia hostium statim capientium sunt, & immobilia publicantur, iuxta formam text. in l. si captiuus, §. expulsis, ff. de capti. & est opti. text. secundum Are. in l. j. ff. de acqui. poss. in l. in agris, ff. de acqui. rer. domi. si bona illa erant hostium primordialiter; alias redeunt ad antiquos dominos, vt ibi. de quo vide Panor. in c. sicut, il. ij. de iureiur. & Oldra. in consi. xvij. text. est in l. diuus, ff. de iur. fisci, Bal. in l. si quis pro redemptione, C. de dona. Bart. in l. si quid in bello, ff. de capti. & quia de iure (vt dixi) immobilia sunt principis mouentis bellum, & ideo Duces belli non possunt donare possessiones captas in bello, vt per Anton. de Butr. in c. olim, de restitu. spol. & per Alexan. in l. si quid in bello, ff. de capti. in additio, ad Bart. Et de consuetudine etiam tormenta belli publicantur: & de consuetudine vidi etiam in obseruantia.
- 84 & quod captus Dux generalis exercitus seruus efficitur alterius Ducis, & soluendo taliam liberatur: quia licet de iure antiquo capti efficiantur serui, hodie inter Christianos non seruantur iura captiuitatis, aut postliminij, quoad seruitutem, ex consuetudine, cui standum est, vt per Barto. in l. hostes, ff. de capti. Sed licet hosti sit concedenda venia, intellige, vbi non timetur pacis perturbatio; alias non, vt per Archidia. in c. noli, xxij. quæst. j. vbi dicit, quod si timeretur, & desperaretur de eius correctione, non est eius miserendum: & fertur, quod per illam doctrinam Carolus fecit amputari caput Conradino. ita Ioan. de Ligna. in tractatu suo de bello, in fine tertij tractatus. & Sed bestia ab hostibus ablata, & a nostris stipendiarijs recuperata, restitui debent his, quorum primo erant, l. sicut liberis, & lab hostibus, il. j. C. de possi. reuer. quod verum est

in rebus habentibus postliminium: quod locum habere
 puto, ubicunque illud, quod capitur, erat paratum ad v-
 sum belli, vt equus, naues onerariae, currus, & boues, &
 quadrigae, cum quibus in campum victualia deferuntur, &
 alia ad vsum belli parata; de quibus in d. l. ab hostibus. Et
 aduerte, quia preda est capientis, postquam est deducta in-
 tra praesidia, hoc est, intra confinia hostium, i. in loco tuto.
 de quo per Ang. in q. renouata guerra: ante enim captus
 manet cuius, vt ff. de capti. & post. reuer. l. postliminiij. & ibi
 Bart. & in l. i. qui. mo. ius patr. potest solui, §. si ab hostibus.
 Ante enim quam sit intra praesidia, non puto praedam trans-
 isse in dominium capientium. quod intelligo verum, nisi
 tantum temporis sit translatus, quod qui perdidit praedam,
 verisimiliter deposuisse videatur animum recuperan-
 di. Et hoc totum relinquendum est iudicis arbitrio, vt per
 Innocen. in c. querelam. de electi. † Est autem competens
 iudex magister militum, C. de iur. om. iud. l. magister. &
 intelligitur de consuetudine, si per vnam diem fuerit pre-
 da in campo detenta per hostes capientium; & est consue-
 tudo satis rationabilis; quia communiter per lapsum diei
 videtur reponi animus recuperandi, argum. opti. ff. de ac-
 quir. rer. domi. l. iij. in l. i. de re. diu. §. fere; nisi contra oc-
 cupantes sit perseueratum in actu recuperandi, quia tunc
 licet longum interuallum intercesserit, non dicitur recu-
 peratio facta ex interuallo, ex quo nunquam intrauit in-
 tra praesidia hostium, vt in l. quod ait, §. fin. ff. de adul. & l.
 naturalem, ff. de acquir. rer. domi. & Ange. in sua q. Sed
 captiui recuperati nunquam sunt in praeda recuperantiu,
 sed semper in statum pristinum reuertuntur iure postlimi-
 niij, ff. de capti. l. nihil. vnde liberi statum suum recuperant;
 serui autem restituntur eorum dominis, l. ab hostibus, C.
 de capti. facit l. si Barsatorum. & ibi Bal. C. de fideiussor. Sa-
 li. in l. ab hostibus. & non currit praescriptio contra eum,
 vt per glo. in c. prima actione, xvj. quaest. iij. & de rigore
 arma non restituuntur ijs, qui amiserunt, vt ff. de capti. l.
 ij. Sed si habens iustum bellum, vel se in illo reperiens spo-
 liauit clericos religiosos, vel conuersos, aut peregrinos,
 quamuis essent cum hostibus, restituere tenetur; & mor-
 tali-

taliter peccet talis, nisi licentiam habere: et à praelatis eccle-
 siasticis, habentibus iurisdictionem super illos: rapinam
 17 tiam committit, † si spoliat rusticos, aut viatores, aut exi-
 stentes in agricultura, & animalia, quibus arant, & semina
 portant ad agrum, vt in c. innouamus, de treg. & pa. sed
 male obseruatur. Et represalie non exercentur contra cle-
 ricos, sed sunt licite represalie de iure, quando rector, vel
 dominus alicuius ciuitatis denegat iustitiam facere ciui-
 bus alterius ciuitatis. ita Alberi. in statutorum tract. in p.
 de represa. & Barto. in tracta. de represa. Et subditi domini
 iniuste bellantis non prestantes consilium, auxilium, vel
 fauorem directe, vel indirecte non sunt spoliandi, nec in
 aliquo puniendi, sed tenentur restituere, ne poena exce-
 datauthores, argum. de his quæ fiunt à maio par. c. quæsi-
 uit. j. quæst. iij. c. j. vbi dicitur: Nullius crimen maculat
 nescientem; & quis locus innocentie relinquitur, si alie-
 num crimen maculat nescientem. & Innocen. in c. olim,
 de resut. spo. dicit, quod qui iustum bellum contra aliquem
 mouet, non solum ab hoste, sed etiam à vasallis, & subditis
 eum iniuste iuuantibus potest spolia capere, & personas;
 sed si subditi, vel vasalli non prestant consilium, vel fauo-
 rem, non possunt capi, nec sunt spoliandi, ne poena exce-
 datauthores. Auxiliatores non possunt capi, nisi in bello,
 & sic non extra prouinciam, vel regnum, vbi bellum est in-
 dictum, nisi forte laderent de castris, vel edificijs suis,
 quæ forte essent circa confines regni, vel prouinciæ, vbi
 bellum est indictum. & hoc de mente Inno. in c. olim. Sed
 iuste pugnans tantum potest in vasallos, & subditos ho-
 stis, & eorum bona, quantum victoria requirit, per stabili-
 ta in d. c. innouamus; & restituere tenetur, quæ supersunt,
 & sic à fortiori tenetur restituere damnificans innocentes
 non subditos hostis, nisi hoc faceret præter suam intenti-
 onem, puta si non valens capere ciuitatem, dateam ad fao-
 cum, vel incendit; non aliter potens punire multos no-
 18 centes, nisi inuoluendo aliquos innocentes. † Et qui in
 bello iusto sine superioris auctoritate, vel ordinatione in-
 cendit domum, agrum, aut victualia etiam hostium, in-
 cendiarius est, & ad satisfactionem tenetur, vt in c. quid
 cul-

culpatur, xxij. q. j. facit text. iuncta glo. in c. miles, xxij. q. v. sed vt bladium mittatur ad exercitum, possunt capi boves, & animalia subditorum, li. de nau. non excu. lib. xj. facit text. in l. cursum ambulare, de cursu pub. de angar. & peranga. lib. xj. sed si segetes, vel vineæ comburantur, comburens ad decimas non tenetur. ita Ioan. Andre. in c. commissa, de decimis. & Cardin. sancti Sixti in dicta sua Summa tractando de bello dicit; damna omnia, quæ ex iusto bello illata non sunt pugnantibus, sed cuilibet membro Reipublicæ, contra quam est iustum bellum, absq; peccato sunt; nec ad restitutionem tenentur, qui intulerunt; etiam si innocentes contingat per accidens damnicari, vt superius dixi; quia sententia iustitiæ bellicæ non tenetur discutere, an aliqua pars Reipublicæ sibi iniuste hostis sit, & innocens; quia præsumitur tota hostis; & propterea totam dānat, ac diripit. ideo miles iuste accipit, quāuis aliquis innocens per accidens iniuste patiatur, secus autē esset, si ex intentione miles ageret cōtra innocentē. Sed aduerte (vt dixi) quasdam personas esse de iure canonico exemptas à damnis bellicis, vt in d. c. innouamus, de treg. & p. vbi dicitur; Monachi, presbyteri, conuersi, peregrini, mercatores, rustici euntes, vel redeuntes, & animalia, quibus arant, & semina portant ad agrum, securitate congrua letentur. vt in c. paternarum, xxij. q. iij. explicantur etiam mercatores. † Verū per mercatores intelligo non negotiatores, qui resident, sed illos, qui hospitantur, aut transeunt: quoniam mercatores incolæ non video melioris esse conditionis, quā artifices. Itaque siue iustum, siue iniustum sit bellum, debent seruare bellatores regulam Ioannis Baptiste illis datam, scilicet, neminem concutiatis, neque calumniam faciatis. Et, estote contenti stipendijs vestris: peccant siquidem mortaliter opprimendo rusticos ad discretionem, immo ad destructionem hospitantes, & alia huiusmodi latrocinia committendo; nec excusantur, quia non datur eis stipendium; quoniam ex hoc rusticorum, & ciuium res non obligantur illis; nec dissimulatio, aut authoritas capitanei, aut principis excusat; nisi in pœnam rusticis, aut ciuibz iuste inflictam hoc

faceret; quia (vt dixi) qui iustum bellum mouet contra aliquem, non ab hoste, sed etiam à vasallis, & subditis eius, eum iniuste iurantibus potest spolia capere. Sed probata consuetudo obtinuit, vt ligna, & paleas militibus hospites gratis tribuant. At non hodie milites obseruant antiquam disciplinam, quia non debent milites esse terribiles inferioribus secundum Bal. in rubri. C. qui accusa. non poss. vbi dicit, quod milites debent suos ciues defendere, & castris insistere, non versari circa lites; & neminem opprimere, sed esse contenti stipendijs suis, vt dixi. Et milites praelijs atque vulneribus debent patriam, parentesque defendere, in l. aduocati, C. de aduoc. diuer. iudi. Et vide de hoc Adrianum Papam in Quodlibetis, quæst. lx. char. xciiij. l. ita g. Sed omnes milites hodie concutiunt, & opprimunt, saltem hospites suos, devorant, rapiunt, depredantur, grassantur, & depopulantur nedum laicos, sed ecclesiasticos, & non inimicos tantum, sed etiam amicos; si enim non est licitum concupiscere suam, bouem, vel asinum alienum, sed debet quis stare contentus sorte sua, quanto minus rapere licebit. Non enim antiqui milites sic faciebant. Quid enim differt ab hostibus, qui hostium modo aufert, depredatur, & tam socios, quam aduersarios, volendo zuchorum, bruscum, &c. † Et aliqui, sed non omnes, tot blasphemias contra Deum, & eius immaculatam Matrem effundunt, quod sufficerent ad destructionem exercitus; & tamen nisi faciant, non videntur fortes. Et tales deberent educi extra castra, & obrui lapidibus, vt in Leui. cap. xxiiij. nec vidimus pro aliquo scelere Deum tot miracula ostendisse, sicut pro blasphemia; spiritus autem blasphemie non remittitur. Matth. x. Non mirum ergo sit, si moderni milites coguntur etiam quodlibet minimum municipium cum magna sanguinis effusione superare. Quia plerumque in bello valet bona conscientia; & non secundum armorum potentiam, sed prout sibi placet, dat Deus victoriâ dignis. Et artellaria solet peiores eligere à bonis, quos plerumque miraculose intermedios omittit illatos. ideo Grego. in c. si non ex fidei, xiiij. quæst. iiii. commendat Genandium patricium, ex eo, quod victorias suas faciebat non per corporalem

ralem providentiam, sed magis orationibus praeuenientibus; quod in alijs ducibus non contingit; & quod pugnabat non causa fundendi sanguinis, sed potius causa Reipublicae dilatandae, id est, ecclesiae. Sunt etiam qui dicant, bellum esse exequutorem iustitiae, quoniam occisores, & fures, qui plerunque a iudicibus tolerantur, solent ibi communiter interire, ut Iudic. xx. ubi licet Deus iuberet ire in bellum, tamen non dedit victoriam, donec in duobus diebus xl. millia sceleratorum, qui erant in exercitu, occidi permisit. Et nostri milites singulos annos diversas vestes variant, modo longas, modo breves, modo albas, modo nigras, &c. Nam quilibet in habitu vult videri miles, miles capitaneus, & quilibet capitaneus vult videri Princeps. Et nunc quia ad pompas militum stipendia non sufficiunt, concutiunt, & extorquent a rusticis; & ministri quidam prohibent verbo, sed non facto. O milites male disciplinati in hodiernis temporibus, immemores, quod defendentibus Reipublicam sit destinatus locus in caelo, ut refert Papa ad Ducem Mediolani, epist. xlix. ideo Claudianus in monarchia sua acriter inuehitur contra capitaneos, qui haec sufferunt, ut capient benevolentiam militibus. † Et nihil perniciosius in militia inobedientia, ut patet ex vulgato iudicio Ciceronis, cui cum explorator retulisset exercitum Pompei numerosiores esse, sed Caesaris obedientiores, Cicero statim victoriam Caesari adiudicavit. Et in tantum obedientia laudatur, quod miles etiam vulneratus non debet discedere a signis sine licentia, per text. & ibi Ang. in l. j. C. qui. non. obst. long. temp. pres. Et si ab armis subtraxeris obedientiam, & iustitiam, armaverunt causa delictorum, & omnium malorum, ut in auth. ut omn. obe. iudi. Et propterea maiestatem Principis non solum armis, sed etiam legibus oportet esse armatam, ut legitur in prooemio Institutionum. † Et miles magis debet obedire Duci in bellicis, quam patri, etiamsi simul eodem momento concurrant; quia obediendum est illi, qui imperat in ordine ad nobiliorem finem; & bonum commune est melius, & communiter amabile. Et milites Neapolitani deuote obedierunt Constantino tribuno depu-

deputato ad custodiam Neapolitanæ ciuitatis; quia summa militiæ laus inter alia bona hæc est, obedientia Reipublicæ, vt in c. summa, xxij. q. j. Non immerito ergo lex inobedientes milites capite punit, etiam si res benè succedat, l. desertorem, §. in bello, ff. de re mili. & ibi legitur etiam: Si is qui volens fugere ad hostes apprehensus est, capite puniatur. † Ita Manlius Torquatus filium suum occidi fecit; quia cum ipse imperasset, ne aliquis bellum cum hostibus iniret, ille cum ab vno hostium prouocatus esset, & speraret de eo victoriam reportare, decertauit. Vnde quamuis de hoste triumphauerit, fecit tamen eum pater interim, quia inobediens fuit, vt refert Augustinus libro v. de ciuitate Dei. Sed omnia iudicio meo debent considerari à duce belli, quia omnis actus qui fit bono zelo ad publicam vtilitatem, & gratia virtutis, licet sit aliàs reprobatus, commendabilis est: commendantur ergo virtuosè pugnantes, & ex probabili causa, vt per Ange. in l. j. §. bestias, ff. de postula. Sed nota, quod examinandi sunt, qui ad militiam admittendi sunt, vt per Ioan. de Plate. in l. si quis feruum, C. qui milita. possunt, lib. xij. allegat Veget. in libro j. de re milita. c. j. ij. iij. v. vj. quia hoc est, in quo tota salus Reipublicæ consistit, vt tyrones non solum corporibus, verum etiam animis præstantissimis eligantur. honestas enim idoneum militem reddit. † Oportet etiam antequam quis efficiatur Imperator exercitus, quod primo fuerit armiger, deinde miles gregarius, postea Dux; & sic ordinatè accedendum est: non autem debet eligi ille, qui non peruenit ad illos gradus, sicut est armiger, vel miles. est text. lix. distinct. ordinatos, ibi. qui per singula stipendia creuerit, ad meritum stipendij non potest ordine peruenire. Ad idem etiam est text. pulcherrimus in c. indecorum, extra de a. ta. & qual. qui sic dicit: Indecorum est, vt hi debeant ecclesias regere, qui non nouerint gubernare seipsos; & etiam text. in authen. de sanctiss. Episco. in princ. ij. colum. ibi, qui enim alios, collat. ix. & ibi glo. quæ dicit, quod ridiculum est, eos velle docere, qui nondum didicerant. Et redeundo ad spolia, quæ capiuntur in bello, intelligo quando bellum est indictum à principe non
recog-

recognoscente superiorem, & est iustum, vel dubitatur, an sit iustum; quia si bellum est iustum, captura est iusta, & licita, vt per Inno. in c. olim, de restit. spo. & de hoc latissimè superius dixi. Et in tali iusto bello si capti captiuantibus aliqua promittant, eis seruare tenentur; & ideo tenentur redire; sicut carcerati iustè, si quid in carcere promittunt carcerantibus, aut alijs, valent eorum promissa, & seruanda sunt, l. qui in carcerem, cum sua materia, ff. quod met. cau. Et sic si aliquis fuerit captus, & relaxatus, & postea captus ab alio, captiuus erit eius, qui primò eum cepit in guerra. tex. est in l. si quid bello, ff. de capti. ne vnus sit præda duorum. Et sic nota secundum glo. ibi, quòd occupata in bello firmitus, quàm sua propria, seruantur occupatori; & ita magis est meum, quod per meam probitatem quaero, quàm id, quod per antecessores, vt in l. iij. ff. de inter. & releg. & nullus eodem tempore potest esse captiuus, siue seruus duorum in solidum, l. hæreditatem, §. pater, ff. de castr. pec. nec eiusdem rei eodem tempore duo possunt habere dominium in solidum, l. si vt certo, §. si duobus vehiculum, ff. commoda. Sed capti, relaxati tempore pacis iniitæ, captiui non erunt eorum, qui primò eos ceperunt in bello, si fuit conuentum tempore pacis iniitæ de ipsis relaxandis, vt est text. in d. l. si quid bello; etiam si simpliciter fuerint relaxati, quia liberati intelliguntur perpetuò liberati, & liberatio in dubio perpetua est, non ad tempus, vt ff. de pact. l. hæredi, §. fin. & vincula captiuitate semel soluta non reuiscunt, l. qui res, §. aream, cum simi. ff. de solutio. Et si plures captiuant vnum, captiuus est omnium; & si plures eodem tempore eum vocant, tenetur parere primo captiuanti, quia habet in eo potentius ius, ff. de re iud. l. contra pupillum, §. is qui, ff. de in ius vocan. l. ij. & l. iij. & est casus, ff. ad municipa. l. libertus, §. præscripto. vbi obligatus ad munera in pluribus locis, si simul vocatur per ambos, tenetur obedire loco originis; quia eidem fuit assignatus primò. & est casus in l. in operis, ff. loca. & si vocatio fit diuersis temporibus, omnibus parere tenetur. de hoc videbis Ange. in d. sua quest. † Sed si eodem tempore vnus plurius est captiuus, & omnes simul eum vocant; si vnus

vnus

vnus ex captiuantibus est nobilior alijs, ei obediendum est primo, C. de natu. liber. l. si quis, in authent. de hare. & falci. §. si quis autem. & in authen. de defento. ciui. §. interrim, ff. de fide. l. fin. Si autem nullus eorum est nobilior, vocatus potest gratificare cui vult, ff. de leg. ij. si quis seruū. & ibi docto. in c. venerabilem, de electio. videbis gl. & docto. videbis Ange. in sua. q. colla. vij. Si autem non vult gratificare, forte res dirimenda est inter captiuantes, C. conim. de leg. l. fina. ff. de iudi. l. sed cum ambo. Si autem nolunt esse concordēs, tunc inuicem se impediunt, ff. de usufructu lega. l. quorū duobus. est glo. notabilis in l. ciues, de incolis, quæ est melior alia, quæ sit in toto corpore iuris. Et aduerte, quod si capti fecerunt se captiuos capientium dando fidem, tunc etiam si recuperantur ex intervallo, vel incontinenti, non reuertuntur in statum pristinum. casus est in l. postliminium, & in l. in bello, §. manumittendo, ff. de capti. & hoc bene seruant moderni milites, qui cum capiunt in actu armorū, semper faciunt, quod captus se reddat captiuum dando fidem; & nihil contingere potest, quod fidem datam, per quam captiuanti ius, & obligatio est quæ sita, tollere possit, citra voluntatem ipsius. Et non solum captura fecit captum captiuum, sed fides data per captum, qui ne occideretur se reddidit. Et fidei inconstantia est de iure gentium, & ciuili reprobata, ff. de pact. l. j. vbi legitur: Quid enim tam congruum est fidei humanae, quam ea, quæ placuerunt inter eos, seruare, facit tex. in l. j. de consti. pecu. & adde pulchrum text. in Episto. inter claras, C. de summa Trin. & fid. catho. vbi dicitur, nihil esse, quod lumine clarius præfulgeat, quam recta fides, & obseruantia in principe. vnde Aristot. ad Alexandrum ait: O Alexander, obserua fidem datam, & fœdera confirmata, aliās malus finis sequeretur. sicut ipse ponit in libro, qui vocatur secreta secretorum. & vide Cyn. in l. digna vox, C. de legibus. & vide Bal. in d. l. j. ff. de pact. omnia ista referentem. & est opti. tex. in d. l. postliminio carent. vbi legitur: postliminio carent, qui armis victi hostibus se dederunt. Itaque ista redditio præ timore hostium à iure damnatur, vt in d. l. postliminio carent; quia igno-

minio-

miniosum erat militibus de iure antiquo, sed hodie talis ignominia non curatur. Itaq; non est subueniendum eis, qui ex culpa periclitati sunt, & maxime si se captiuos reddiderunt trepidè se gerendo, & contra armorum consuetudinem, vt d. l. postliminio carent, ff. de capti. & postl. reuer. Cauere igitur per multum debent milites militantes in armis, ne metu se hostibus reddant. Et est verum pro militatibus pro Imperio Romano, vel pro ecclesia sancta Dei, facit tex. in l. ij. ff. de capti. & text. in l. iij. §. miles, ff. de re militari, vbi legitur: Miles, qui in bello arma amisit, capite puniatur; intellige, illicitè. Et iure postliminij non potitur, qui voluntarie capitur, & vbiq; occidi potest; sed si iam victus sponte se is dedit, seu reddit, tunc solum postliminio caret, vt in d. l. postliminio, ff. de capti. erubuit enim populus Romanus, quòd aliquis militum suorum diceret, ego me reddo, vel, me tibi trado. Quod notandum est secundum Salicet. in l. si quos, C. de captiuis. vide Archi. in c. sua. xxij. q. j. An liceat fugere militi, quando defensio sua non prodest, vid. tex. in c. ipsa pietas, xxij. q. iij. & vide Albe. in l. desertorem, §. fin. ff. de re militari. Et fides hosti seruanda est: † sed in bello illicito, captiuus non 26 tenetur reuerti, etiam si iurasset, gl. in l. nam & seruitus, ff. de neg. gest. immo tale iuramentum de redeundo est reprobatum, ff. de captiuis, l. postliminium, §. captiuus autè. Non enim fuit licita captiuatio in iniusto bello: & in tali casu inobseruantia fidei est dolus bonus, & approbatus à iure, vt in l. j. §. non fuit, ff. de dolo. Et quod dixi de bello illicito, intellige vel ex defectu iustitiæ, vel ex defectu auctoritatis indicentis bellum. Et quicumq; bellum mouet iniustum, vel ita iuuat, quod sine eo non fieret, vltra mortale peccatum tenetur hostibus de omnibus damnis. † Et 27 iniustum bellum dicitur quinque modis, vt per glo. in c. j. xxij. q. ij. vel ratione personæ, quia ecclesiastica: ratione rei, quia non est de reperendis, vel pro defensione patriæ, vel propter causam, vt si propter voluntatem, & non propter necessitatem pugnatur; ex animo est etiam iniustum bellum, vt si animo vlciscendi fiat. Item est iniustum bellum, si non indictum auctoritate principis, † Et postli. 28 minium

minium est ius amissæ rei recuperandæ ab extraneo, & in statum pristinum restituendæ, inter nos, ac liberos omnes populos regesque moribus, legibus constitutum, l. postliminium, ff. de capti. & diceret aliquis, nonne hæc metum geruntur? ergo nulla in effectu, ut in toto tit. ff. quod metum cau. Respondeo secundum Ange. in d. sua quæst. quod in actu bellico licitum est metum inferre, & cædes, & vulnera. Et si præda facta aufugit, postquam iam intrauerat præsidia hostium, capientium fit, nec reuertitur ad prima dominia, l. transfugam, ff. de acquir. rer. domi. Et est aduertendum, quod si habebam captiuum in bello, si aliquis me compulsi ad relaxationem, tenetur mihi actione in factum, tex. est in l. in laqueum, ff. de acquir. rer. domi. Item damna socijs occurrètia, culpa aliorum sociorum, damno eorum cedunt, ut ff. pro socio, l. cum duobus, §. damna, & l. rei criminis nomine, eo. tit. Et si habebam inimicum oppressum, & non apprehensum, quia non se reddiderat, non dicitur seruus meus, donec sit manu apprehensus, tex. est in d. in laqueum, ff. de acquir. rer. domi. Et est aduertendum, quod captiuus est illius, cui se reddidit, vaper Ange. in d. sua quæst. vbi etiam dicit, quod captiuus à captura dicuntur, & quod non dicitur captus, qui non durat captus; vel nisi dederit fidem, quia (ut superius dixi) non solum captura facit captum, sed fides data per captiuum, qui ne occideretur, se reddidit. Et milites, qui non pugnaverunt, quia obedierunt principi militum stando ad custodiam, & per eos non stetit, pro pugnantibus habendi sunt: ideo debent habere partem prædæ, & ita pronunciauit Dauid, cum expugnasset Amalechitas, ut infra dicitur; & ex quo steterunt ad custodiam, dicuntur participes aggressuræ; & si aggressura esset illicita, punirentur, ut aggressiones, ff. de adulter. l. & si amicis, & l. qui domum. Et custodientes fauendo dant fauorem aggressuræ, ff. ad leg. Aquil. l. qui occidit, multifariam enim præstat fauor, id est, non tantum corpore, sed clamore, ut ff. ad Sillan. §. eodem autem tecto. Et de auxilio dixi supra in isto cap. Et si milites remanerent tempore pugne fessi, vel forsitan infirmi, vel aliter casu impediti, vel eorum mortui in via, aut inutiles facti, dico, quod

quod tales milites numerantur in numero pugnatorum, & sic vocantur ad partem prædæ: & ita pronunciauit Dauid, cum expugnauit Amalechitas, & eis abstulit cuncta spolia, Reg. j. c. xxx. quia licet aliqui lasi substituerint, diuisit tamen prædam æqualiter remanentibus; pro cuius sententia facit, quia non minus dicuntur seruire in bello, qui ægri, aut debilitati curantur, quàm illi, qui seruiunt, l. cum hæres, §. Stichus, ff. de statu lib. ff. loca. l. si vno. §. item cum quidam, per Ange. in q. incip. renouata guerra. Sed capti ab hostibus nõ debet habere salariũ, vt in l. j. de re mi. li. lib. xij. vbi casus nota. † Et si miles sit infirmus, ita quod non possit seruire, debet nihilominus habere salariũ, quia non minus dicuntur seruire in bello, quàm illi, qui seruiunt (vt dixi) & ita de consuetudine obseruatur hodie, quia differentia est inter famulum, & militem, vt per tex. in l. vna, C. negociatores ne militent, lib. xij. & per omnes Leges loquentes de re militari. Sed si milites casu fortuito accedere non potuerunt ad pugnam, nihil consequuntur, sicut locator operarum, quanquam consequantur, cum casu impediuntur. ita Ange. in d. sua disputatione, renouata guerra. Sed pollens consilio non dicitur inhabilis ad pugnandum, licet corpore pugnare non possit, vt per Abba. in c. ex multa, de voto. quia consilio, autoritate, & sententia res magnæ geruntur. Sed si stipendiarius recessit per aliquod tempus cum licentia capitanei, debet habere interitum salariũ, glo. in d. l. desertorem, §. fin. l. ad diem, ff. de re mili. vide etiam quod dixit Bal. in l. fin. C. de condi. infer. Sed aduerte, quod de ecclesia rapere non possunt iuste bellantes, nisi victualia hostium, & huiusmodi; puta & eorum arma, & alia sua, quibus iuuabantur contra hostes. Et si hostes incastellauerunt ecclesiam, gaudere non debent immunitate ecclesiæ, quam ipsi primo violauerunt inde pugnando; quia frustra inuocat auxilium legis, qui in lege errauit, c. quia frustra, de vsur. Et in bello iusto ecclesia potest euerti, quando hoc non sit à proposito. sed dum iuste bellantes dant operam rei licitæ, incendendo machinas hostium, & huiusmodi, sic possunt incendere villam, aut castrum, quando aliter commodè capere non possunt. Fa-

D d

cto

fito proclamare per Ducem belli; quicumque accenderit primus, lucretur mille; si multi accenderunt, primus tantum habebit mille. Bar. in l. hoc articulo, de hæred. institu. Imo, & moderni in l. qui filia, §. j. ff. de lega. j. Iaf. in l. conventionem, ff. de pactis. Itaque si præmium confisteret in re, quæ pluribus potest dari in solidum, ut quantitas, cui libet debent dari centum; sed debes considerare secundum Bart. in d. l. hoc articulo, per quæ verba loquitur proclama, ut si dicat, quisquis, vel si quis, vel quicumque primo ingressus fuerit. Et aduerte, quod Iacobus in canonica dicit; unde bella, & lites in vobis? Nōne hinc ex cōcupiscen-
tijs vestris, quæ militant in membris vestris? itaque diuina providentia solet corruptos hominum mores bellis emendare, atque conterere, ut per diuum Augusti, in libro j. de ciuita. Dei, c. j.

30 † Et notabis, quod castellanus, vel custos ciuitatis, si inuitatur ab hostibus, ut pecuniam accipiat, & ponat castrum, vel ciuitatem in manibus hostium, potest duplicem facere tractatum, & decipere hostes, facta prius relatione de hoc domino castri, vel ciuitatis. Ipse autem castellanus licite non posset ex se alium inuitare, & duplicem facere tractatum, argum. l. si quis seruo per suaserit, C. de fur. & ibi Ange. ponit etiam ipse Ange. in l. quicumque, C. de feruis fugit.

31 Legato castro cedunt arma, quæ in castro erant ad defensionem castri, secundum Oldra, conf. cxxxij, facit quod not. in l. j. & ij. ff. de verb. signif.

† Si princeps committat custodiam castri castellano, tenetur de violentia castellanus, si culpa castellani præcessit violentia, puta quia non habebat arma ad defendendum, vel victualia; proinde ex culpa castellani fuit perditum castellum, l. merces, §. culpa, ff. loca. Si vero culpa nō præcessit, non tenetur, l. quæ fortuitis, C. de pigno. act. l. si ut certo, §. nunc videndum, ff. commo. faciunt nō, per Bar. in repe. l. quod nerua, ff. depo.

32 † Princeps habens guerram, si accipit castrum cuiusdam baronis, vel sui vassalli, existens in confinibus hostiū, pro securitate status, quod potest facere, l. j. C. de nau. nō
excu-

excusan. l. Lucius, ff. de euic. l. fin. ff. de pign. act. bello finito debet illud castrum restituere vasallo, vel baroni; nec expensas factas in castro tenetur vasallus restituere: quia ubi quis facit principaliter ad sui utilitatem, licet expensæ cedant ad alterius utilitatem, non potest eas expensas repetere, l. si habenda, in princ. ff. de usufr. l. fin. ff. de impensis, l. ij. §. item labeo, ff. ne quid in loco publico. quia inspicitur, quod principaliter fit, l. j. ff. de autho. tut. cum simi. princeps facit expen. ad utilitatem pro defendendo statum.

Castrum, vel alium locum cuique licet facere in suo, nisi fecerit ad alterius æmulationem. † Nam fortia loca non debent fieri sine licentia principis, not. in l. per provinciam, C. de ædific. priuatis. & in l. j. ff. quod cuiusque vniuer. & Innoc. in c. pisanis, de restitu. spo. vel nisi fiat in liminibus imperij, glo. in d. l. ij. C. de fundo limi. lib. xj. quia in limine imperij nullus debet esse castelli detentor, in l. j. eod. tit. & libro. & ibi not. Barto. quod licet priuatis personis loca propria muris circumdare, & custodire; quia collatio ædificiorum est de iure gentium. & sic limita. l. ex hoc iure, ff. de iust. & iur. & ibi Barto. nisi fiat ad æmulationem regni, vel scandalum inde sequi possit, vt per Ioan. de Plat. in d. l. j. sed castella iuxta limen regni posita non licet alicui priuato tenere, nisi ex permissione Regis, vel per tempora vetustata possederint, quia tunc talis vetustas pro lege habetur, vt in d. l. j. & in d. l. ij. ff. de aqua plu. arcen. cum simil. & vide docto. in c. pisanis, de restitu. spolia. vbi dicunt docto. ad æmulationem alterius non debent noua castra facere, nec vetera inhabitata rehabilitare. Sed quid si propter conseruationem honoris, & proprii patrimonij? vide Abba. ibi.

† Qui habent rochas, vel castra in custodia, non debent credere literis generalibus domini; & si crederent, non excusarentur, immo punirentur; quia debent recipere signa eis deputata, Bal. in c. significauit, de appel.

† Quando est suspitio guerrarum, habens custodiam castrorum, vel fortalitiarum debent tempore nocturno custodias duplicare, l. j. & ibi Bar. & Sali. C. de cust. & ex. reorū.

- 36 Castellanus, qui scienter permittit venire hostes ad pre-
dandum, debet viuis comburi, glo. in l. si quis à barbaris
C. de re milit. lib. xij.
- 37 Item princeps potest ponere custodes super cāpanile ec-
clesiæ, si ipsum campanile ecclesiæ habeat fortalitium pro
defensione status principis, non aliter. Cyn. in l. nullius
C. de sum. Trin. & fid. catho.
- 38 Item qui promittit non ponere fortalitium in manibus
inimicorum, tenetur etiam curare, ne per inimicos occi-
petur, quantum potest. Ange. in l. non impossibile, ff.
de pac.
- 39 Item si Castellanus credat signo dato, puta corniolaris
cretæ principis, non dicitur in culpa, l. j. & ibi no. in prin-
cipio ff. de eo, per quem factum erit. & ibi vide Ange.
- 40 Item si Castellanus perdat castrum dolo, vel culpa leui,
vel leui, tenetur domino; non si leuissima, nisi specialiter
mercedem pro custodia accepit; quo casu etiam de leui-
sima tenetur, glo. in l. qui mercedem, ff. de loca. de casu
tenetur, l. si vt certo, §. nunc videndum, ff. commo. nisi Ca-
stellanus obtulerit finito tempore; quia tunc nisi de dolo
& lata culpa non tenetur, secundum Ray. Barto. & alios
l. si mora, ff. sol. matri. vide quæ ibi scripsit Martinus Lau-
densis. vide Alberi: in l. iij. ff. de offic. pref. vigi. & ibi no-
tatur, quod cui commissæ est custodia alicuius rei, tenetur
si malè custodiat. Ideo custodes, qui eliguntur in ciuitati-
bus ad custodiendum de nocte, tenentur emendare furas
& damna, quæ committuntur. Idem dic de custodiendis
deputatis ad custodiam alicuius castri, si eorum negligē-
tia inimici intrauerunt castrum, quod teneatur. Sed quæ-
ro, dicit Alberi. cui incumbit onus probandi, vtrum cu-
stodibus, quod casu fortuito intrauerint inimici, an age-
ti contra eos, quod dolo, vel culpa eorum? custodibus in-
cumbit probatio, qui allegant casum fortuitum, secun-
dum Alberi. in d. l. iij. Et in exercitu sunt necessarij homi-
nes & mulieres, aliqui ad pugnandum, & aliqui ad alia
& ideo si indulgentia concedit, omnibus prodest. Alberi.
in l. postliminium, ff. de capti. & postli. reuer.